

„NOWE” ŚWIADCZENIE WSPIERAJĄCE – ZAGADNIENIA WYBRANE ORAZ PRÓBA OCENY REGULACJI

MACIEJ BORSKI*
ANNA ROGACKA-ŁUKASIK**

DOI: 10.26399/iusnovum.v18.3.2024.23/m.borski/a.rogacka-lukasik

STRESZCZENIE

Dnia 1 stycznia 2024 r. weszła w życie Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym, która wprowadziła nowy rodzaj świadczenia, jakim jest świadczenie wspierające. Celem publikacji jest przedstawienie istoty nowo wprowadzonego świadczenia wspierającego oraz podjęcie próby oceny przyjętych uregulowań. Autorzy wskazują także na konieczne kierunki zmian w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnościami, których celem zasadniczym powinno być upodmiotowienie osoby z niepełnosprawnością.

Słowa kluczowe: osoba z niepełnosprawnością, świadczenia opiekuńcze, świadczenie wspierające

‘NEW’ SUPPORT SERVICE – SELECTED ISSUES AND AN ATTEMPT TO EVALUATE THE REGULATION

ABSTRACT

On January 1, 2024, the Act of July 7, 2023 on support benefits came into effect, which introduced a new type of benefit, the support benefit. The purpose of the publication is to present the essence of the newly introduced support benefit and to attempt to evaluate the adopted regulations. The authors also indicate the necessary directions of changes in the support system for people with disabilities, the main goal of which should be the empowerment of people with disabilities.

Keywords: person with a disability, care services, support benefits

---

* dr hab., prof. AH, Instytut Nauk Prawnych, Akademia Humanitas w Sosnowcu (Polska), e-mail: maciej.borski@humanitas.edu.pl, ORCID: 0000-0001-8210-7968

** dr, Wydział Prawa i Ekonomii, Katedra Prawa Sądowego, Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie (Polska), e-mail: a.rogacka-lukasik@ujd.edu.pl, ORCID: 0000-0001-6140-0591

WSTĘP

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami¹ obejmuje obszary państwa istotne dla prowadzenia polityki na rzecz tej grupy społecznej w sposób horyzontalny. Dotyczy ona, podobnie jak Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych², wielu obszarów tematycznych, dlatego do jej skutecznej realizacji konieczne jest aktywne zaangażowanie nie tylko administracji na poziomie centralnym, ale także samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych. Strategia stanowi zatem wezwanie do wspólnych działań na rzecz realizacji wizji równych szans i praw dla osób z niepełnosprawnościami na równi z innymi osobami. W priorytecie V strategii, pt. *Warunki życia i ochrona socjalna*, przyjęto, że głównym celem działań w tym obszarze jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom odpowiednich warunków życia, włączając w to zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych i materialnych oraz niezbędna ochronę socjalną. W ramach tego priorytetu wyszczególniono działanie pod nazwą *System wsparcia finansowego osób z niepełnosprawnościami*³, w którym założono, że „polityka świadczeń będzie ukierunkowana na upodmiotowienie osoby z niepełnosprawnością, tak aby wsparcie było kierowane do samej osoby. Osoba z niepełnosprawnością ma być podmiotem rozstrzygającym odnośnie do tego, jak wykorzystywane ma być otrzymywane wsparcie”⁴.

Realizacji wyżej wymienionego priorytetu służyć ma Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym⁵, która weszła w życie 1 stycznia 2024 r. Przedmiotowa ustawa z jednej strony wprowadza nowy rodzaj świadczenia, jakim jest świadczenie wspierające, a z drugiej – szereg zmian w wielu aktach prawnych, takich jak m.in. ustawa o świadczeniach rodzinnych⁶, ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁷, ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych⁸ bądź ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁹, w której ustawodawca dodał rozdział pt. *Program aktywizacyjny dla osób niepełnosprawnych lub opiekunów osób niepełnosprawnych*.

Analiza zmian wprowadzonych do wymienionych ustaw nie stanowi przedmiotu niniejszej publikacji, a przywołanie wybranych ustaw ma na celu jedynie

---

¹ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030, przyjęta Uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 (M.P. z 2021 r., poz. 218). Dalej jako: Strategia.

² Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U. z 2012 r., poz. 1169).

³ V. 1 Strategii.

⁴ Strategia, s. 220.

⁵ Dz.U. z 2023 r., poz. 1429. Dalej jako: ustawa o świadczeniu wspierającym, u.ś.w.

⁶ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.).

⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2023 r., poz. 100 ze zm.). Dalej jako: ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, u.r.z.s.

⁸ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2023 r., poz. 1230).

⁹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2023 r., poz. 735).

zasygnalizowanie przez Autorów, iż ustawą o świadczeniu wspierającym ustawodawca wprowadził istotną zmianę dotychczasowego systemu świadczeń dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Natomiast celem artykułu jest przedstawienie istoty nowo wprowadzonego świadczenia wspierającego oraz podjęcie próby oceny przyjętych uregulowań. Oceny choćby ogólnej – gdyż szczegółowa, praktyczna ocena będzie *de facto* możliwa dopiero po pewnym czasie stosowania nowej instytucji.

Takie podejście do tematu determinuje także wybór metod badawczych. Przede wszystkim konieczne wydaje się dokonanie analizy istniejących rozwiązań prawnych w tym zakresie z wykorzystaniem metody dogmatycznej. To właśnie zastosowanie tej metody, polegającej na analizie przepisów prawnych, pozwala z jednej strony określić istotę oraz zakres podmiotowy i przedmiotowy świadczenia wspierającego jako nowej formy wsparcia osób z niepełnosprawnościami, a drugiej – podjąć bardzo wstępną próbę oceny wprowadzonych rozwiązań pod kątem ich słuszności i racjonalności. Nie ulega bowiem wątpliwości, że pogłębiona ocena będzie możliwa dopiero po skonfrontowaniu przyjętych rozwiązań z praktyką i po dokonaniu ich oceny przez organy władzy sądowniczej. Wtedy też możliwe stanie się przedstawienie poglądów judykatury dotyczących praktyki stosowania przyjętego dopiero co prawa. Metoda ta wspierana jest przez badania literaturowe pozwalające na poznanie poglądów doktryny dotyczących zarówno obowiązujących, jak i postulowanych instrumentów systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

ISTOTA ORAZ ZAKRES PODMIOTOWY I PRZEDMIOTOWY ŚWIADCZENIA WSPIERAJĄCEGO

Wprowadzone od 1 stycznia 2024 r. świadczenie wspierające stanowi nowe świadczenie pieniężne skierowane do pełnoletnich osób z niepełnosprawnościami o największej potrzebie wsparcia w związku z trudnościami w samodzielnym funkcjonowaniu. Świadczenie wspierające, w odróżnieniu od innych świadczeń opiekuńczych przeznaczonych dla opiekuna osoby wymagającej opieki¹⁰, będzie świadczeniem kierowanym bezpośrednio do osoby z niepełnosprawnościami¹¹. Uprawnienie do niego może być realizowane łącznie z innymi świadczeniami, takimi jak renta socjalna czy świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji¹².

W art. 2 u.ś.w. ustawodawca określił zakres podmiotowy omawianego świadczenia, wskazując krąg osób uprawnionych. Świadczenie wspierające przysługuje obywatelom polskim oraz cudzoziemcom, którym na podstawie przepisów

¹⁰ Szerzej na temat tego rodzaju świadczeń zob. M. Borski, *Świadczenia opiekuńcze dla opiekunów dorosłych osób z niepełnosprawnościami – przykład niekonsekwentnej polityki państwa*, „Zeszyty Prawnicze” 2020, nr 20 (3), s. 91–118.

¹¹ Na temat: P. Mrozek, w: P. Mrozek, E. Pawka-Nowak, *Świadczenia rodzinne*, Warszawa 2023, Legalis.

¹² *Nowe świadczenie dla osób z niepełnosprawnością o największej potrzebie wsparcia*, „Redakcja BISP” 2023, nr 11, Legalis.

wspólnotowych oraz umów międzynarodowych zostały przyznane analogiczne do posiadanych przez obywateli polskich prawa w zakresie świadczeń społecznych. Ponadto do świadczenia wspierającego będą uprawnieni także cudzoziemcy – obywatele państw trzecich posiadający prawo do legalnego pobytu na terytorium RP i prawo dostępu do polskiego rynku pracy, o ile spełnią warunek zamieszkiwania na terytorium RP. Jednocześnie ustawa o świadczeniu wspierającym warunkuje prawo do świadczenia wspierającego od zamieszkiwania na terytorium RP przez okres, w którym świadczenie to ma przysługiwać¹³. Ponadto świadczenie będzie przysługiwało osobie posiadającej decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia¹⁴, w której potrzebę wsparcia określono na poziomie: od 1 do 3 punktów w skali potrzeby wsparcia – w przypadku dzieci poniżej 3. roku życia; od 70 do 100 punktów w skali potrzeby wsparcia – w przypadku dzieci i osób powyżej 3. roku życia¹⁵.

Zgodnie z treścią art. 5 u.s.w. świadczenie wspierające nie przysługuje, jeżeli:

- osoba uprawniona do świadczenia wspierającego zostanie umieszczona w domu pomocy społecznej, w rodzinnym domu pomocy, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, zakładzie karnym, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym albo schronisku dla nieletnich;
- osoba uprawniona do świadczenia wspierającego uzyska za granicą prawo do świadczenia o podobnym charakterze, chyba że dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym będą stanowiły inaczej;
- inna osoba będzie uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków z opieką nad osobą uprawnioną do świadczenia wspierającego, chyba że dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym będą stanowiły inaczej.

Należy podkreślić, że kwota świadczenia wspierającego jest powiązana z kwotą renty socjalnej. Nie oznacza to jednak, że zastąpi rentę. Oba świadczenia będą wypłacane równocześnie¹⁶. Ustawodawca przyjął, że świadczenie wspierające przysługuje w wysokości od 40 do 220% renty socjalnej – w zależności od poziomu potrzeby wsparcia. Decyzje ustalające poziom potrzeby wsparcia będą wydawane przez wojewódzkie zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności¹⁷ na wniosek osób niepełnosprawnych maksymalnie na 7 lat¹⁸. Świadczenie wspierające wynosi miesięcznie:

- 220% renty socjalnej, jeżeli potrzebę wsparcia określono na poziomie od 95 do 100 punktów,
- 180% renty socjalnej – od 90 do 94 punktów,
- 120% renty socjalnej – od 85 do 89 punktów,

---

¹³ Art. 2 u.s.w. oraz uzasadnienie do ustawy o świadczeniu wspierającym, s. 5, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=3130> (dostęp: 11.01.2024).

¹⁴ Decyzje ustalające poziom potrzebny wsparcia wydawane są przez wojewódzkie zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności na wniosek osoby z niepełnosprawnością.

¹⁵ Art. 3 ust. 2 u.s.w.

¹⁶ B. Dąbłaż, *Sejm uchwalił ustawę o świadczeniu wspierającym*, Prawo.pl, wiadomość z dnia 26 maja 2023 r.

¹⁷ Art. 6b³ u.r.z.s.

¹⁸ Art. 6b⁵ ust. 3 u.r.z.s.

- 80% renty socjalnej – od 80 do 84 punktów,
- 60% renty socjalnej – od 75 do 79 punktów,
- 40% renty socjalnej – od 70 do 74 punktów.

W 2023 r. wysokość renty socjalnej została ustalona na poziomie 1588,44 zł brutto¹⁹. Do marca 2024 r. zatem świadczenie wspierające wyniesie minimalnie od ok. 635 zł do maksymalnie blisko 3495 zł. O wysokości świadczenia zadecyduje liczba przyznanych punktów. Waloryzacja kwoty renty socjalnej wpłynie na podniesienie wysokości świadczenia wspierającego.

W celu monitorowania procesu wdrożenia świadczenia wspierającego, w lipcu 2023 r. w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej powołano Zespół do spraw monitorowania wdrożenia świadczenia wspierającego, który jest organem pomocniczym Ministra Rodziny i Polityki Społecznej²⁰. Zespół ten monitorował między innymi przepływ informacji w zakresie świadczenia wspierającego, zwłaszcza ich przekazywanie do osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, do jednostek samorządu terytorialnego i środków masowego przekazu; wdrożenie koniecznych zmian w systemach teleinformatycznych (głównie takich, które dotyczyły procedur wniosków elektronicznych o świadczenie wspierające); proces przyznawania przez ZUS świadczenia wspierającego; proces zabezpieczenia środków finansowych na realizację zadań wynikających z ustawy o świadczeniu wspierającym; zatrudnienia specjalistów; proces opracowywania narzędzia oceny poziomu potrzeby wsparcia; proces szkolenia specjalistów w zakresie zasad i trybu ustalania poziomu potrzeby wsparcia oraz stosowania nowych narzędzi oceny poziomu potrzeby wsparcia²¹.

POSTĘPOWANIE W SPRAWIE PRYZNANIA ŚWIADCZENIA WSPIERAJĄCEGO

Postępowanie w sprawie świadczenia wspierającego prowadzi oraz świadczenie to wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych²², a nadzór nad zgodnością działań ZUS w omawianym zakresie sprawuje minister właściwy do spraw rodziny. Przedmiotowe postępowanie uruchamiane jest na wniosek osoby uprawnionej lub upoważnionej do jej reprezentowania. Wniosek taki należy złożyć nie wcześniej niż w miesiącu, w którym decyzja ustalająca poziom potrzeby wsparcia stała się ostateczna. Co istotne, ustawodawca przyjął całkowitą cyfryzację procesu zarówno ubiegania się, jak i przyznawania świadczenia wspierającego. Wniosek i załączniki są składane wyłącznie w postaci elektronicznej za pomocą:

---

¹⁹ Co roku jest waloryzowana 1 marca danego roku, zgodnie z Ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 504 ze zm.).

²⁰ Na podstawie Zarządzenia Nr 27 Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 5 lipca 2023 r. w sprawie powołania w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej Zespołu do spraw monitorowania wdrożenia świadczenia wspierającego (Dz.Urz. MRiPSP. 2023, poz. 27), które weszło w życie 8 lipca 2023 r.

²¹ § 2 ww. Zarządzenia.

²² Art. 7 ust. 1 u.ś.w.

- 1) profilu informacyjnego utworzonego w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez ZUS;
- 2) systemu teleinformatycznego banków krajowych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych świadczących usługi drogą elektroniczną, spełniających wymogi określone w informacji zamieszczonej na stronie BIP ZUS;
- 3) systemu teleinformatycznego utworzonego przez ministra właściwego do spraw rodziny.

Jeżeli osoba składająca wniosek nie ma profilu informacyjnego w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez ZUS, to profil ten zakłada ZUS. Takim rozwiązaniem ustawodawca przyjął model wparcia ze strony aparatu państwowego. Równocześnie ZUS, na podstawie porozumienia, może zapewnić dostęp do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku, załączników do wniosku oraz zapewnić pomoc przy wnoszeniu tych dokumentów w miejscu innym niż siedziba, oddział lub wyznaczona jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych²³. Elektroniczacja dotyczy, oczywiście, obu stron postępowania, bowiem informacja z ZUS o przyznaniu świadczenia lub decyzja odmowna, podlegająca kontroli sądowej w razie złożenia odwołania przez zainteresowanego, także udzielona będzie za pośrednictwem ww. systemu teleinformatycznego.

Jak wynika z powyższego, podmiotem właściwym do przyznania i wypłaty świadczenia wspierającego jest ZUS, jednak warunkiem przyznania świadczenia jest uprzednie uzyskanie przez osobę z niepełnosprawnością decyzji o ustaleniu poziomu potrzeby wsparcia. Decyzję wydaje wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności na podstawie regulacji ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, o czym była mowa wcześniej. Postępowanie w sprawie świadczenia wspierającego jest zatem dwustopniowe. Najpierw osoba z niepełnosprawnością musi złożyć wniosek do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności o wydanie decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, i dopiero po uzyskaniu i uprawomocnieniu się tej decyzji i w razie spełnienia pozostałych kryteriów osoba z niepełnosprawnością może złożyć wniosek do ZUS o przyznanie świadczenia wspierającego²⁴.

Zgodnie a treścią art. 12 u.ś.w. przyznanie przez ZUS świadczenia wspierającego nie wymaga wydania decyzji, a informacja o przyznaniu tego świadczenia oraz o zgłoszeniu do ubezpieczenia zdrowotnego jest przekazywana przez ZUS na jej profilu informacyjnym utworzonym w systemie teleinformatycznym. Ustawodawca przewidział również możliwość przekazania przez ZUS tej informacji osobie ubiegającej się o świadczenie wspierające na wskazany we wniosku adres poczty elektronicznej lub numer telefonu. Co ważne, nieodebranie informacji o przyznaniu świadczenia wspierającego nie wstrzymuje wypłaty tego świadczenia. Decyzja wydawana przez ZUS pojawia się jednak w postępowaniu, ale w sytuacji odmowy przyznania świadczenia wspierającego, uchylecia lub zmiany prawa do świadczenia wspierającego oraz nienależnie pobranego świadczenia wspierającego.

---

²³ Art. 11 u.ś.w.

²⁴ *Nowe świadczenie dla osób z niepełnosprawnością...*, op. cit.

Świadczenie wspierające co do zasady będzie przysługiwać od miesiąca złożenia wniosku o jego przyznanie. Jednak biorąc pod uwagę charakter tego świadczenia i jego powiązanie z koniecznością uzyskania decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, ustawodawca przewidział możliwość wydłużenia okresu na złożenie wniosku o świadczenie wspierające²⁵. Bowiem „jeżeli w okresie 3 miesięcy, licząc od dnia wydania decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, zostanie złożony wniosek, prawo do świadczenia wspierającego ustala się od miesiąca, w którym złożono wniosek o wydanie decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia (...). Jeżeli osoba (...) złoży wniosek w okresie 3 miesięcy od dnia ukończenia przez nią 18. roku życia, prawo do świadczenia wspierającego ustala się od miesiąca ukończenia przez tę osobę 18. roku życia”²⁶. Z kolei w sytuacji złożenia do sądu odwołania od decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia ww. termin liczy się od dnia uprawomocnienia się decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia.

Z brzmienia art. 27 u.ś.w. wynika, że wypłata świadczenia wspierającego ze strony ZUS nastąpi wyłącznie w formie bezgotówkowej, na wskazany we wniosku numer rachunku płatniczego w kraju lub numer wydanego w kraju instrumentu płatniczego w rozumieniu Ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych²⁷. Jak wskazano w uzasadnieniu do omawianej ustawy, „wprowadzenie takiego rozwiązania ma na celu ograniczenie kosztów administracyjnych po stronie ZUS, związanych z wypłatą powyższego świadczenia. Cel ten ma być osiągnięty przez wprowadzenie form bezgotówkowych przy wypłacie, przy równoczesnym wyłączeniu innych metod, wiążących się z koniecznością bezpośredniego kontaktu między świadczeniobiorcą a pracownikami urzędu lub operatorem pocztowego”²⁸.

Na gruncie ustawy o świadczeniu wspierającym ustawodawca uregulował także kwestię nienależnie pobranego świadczenia wspierającego, zobowiązując osobę, która je pobrała, do zwrotu²⁹. Równocześnie wskazał, kiedy świadczenie ma charakter nienależnie pobranego. W art. 29 ust. 2 u.ś.w. mowa, że za takie świadczenie uznaje się świadczenie wypłacone:

- „1) na podstawie fałszywych oświadczeń lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie wspierające;
- 2) mimo braku prawa do świadczenia wspierającego;
- 3) osobie innej niż osoba uprawniona do świadczenia wspierającego z przyczyn niezależnych od organu, który przyznał to świadczenie”.

Od kwot nienależnie pobranego świadczenia wspierającego są naliczane odsetki ustawowe za opóźnienie, chyba że przyznanie świadczenia wspierającego było następstwem błędu ZUS. Należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia wspierającego ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym decyzja

---

²⁵ Uzasadnienie do ustawy o świadczeniu wspierającym, s. 9, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=3130> (dostęp: 11.01.2024).

²⁶ Art. 26 u.ś.w.

²⁷ Dz.U. z 2023 r., poz. 1394.

²⁸ Uzasadnienie do ustawy o świadczeniu wspierającym, s. 10, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=3130> (dostęp: 11.01.2024).

²⁹ Art. 29 ust. 1 u.ś.w.

o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranego świadczenia wspierającego stała się ostateczna. Śmierć osoby, która pobrała nienależnie świadczenie wspierające, sprawia, że zarówno samo świadczenie, jak i należności (odsetki) wygasają.

Należy również dodać, że świadczenie wspierające, w tym koszty jego obsługi, oraz składki na ubezpieczenia zdrowotne, są finansowane z budżetu państwa³⁰. Dodatkowo ustawodawca wprowadza, poprzez art. 32 u.s.w., obowiązki sprawozdawcze dla ZUS, gdyż organ ten jest zobowiązany do sporządzania sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania zadań z zakresu przedmiotowego świadczenia za okres od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku, a następnie przekazania ministrowi właściwemu do spraw rodziny do 15 lutego roku następującego po roku, za który jest przekazywane sprawozdanie.

PRÓBA OCENY REGULACJI

Po bardzo skrótowym zaprezentowaniu istoty nowo wprowadzonego świadczenia wspierającego należy podjąć próbę ustalenia, czy ustawodawca, wprowadzając do polskiego systemu prawnego nowe świadczenie skierowane bezpośrednio do osób z niepełnosprawnościami, a nie do ich opiekunów, postąpił słusznie i racjonalnie. W naszym przekonaniu ocena ta nie jest jednoznaczna. Z jednej strony, jest to bowiem ustawa przełomowa w tym sensie, że po raz pierwszy wprowadza się do polskiego systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami ocenę funkcjonalną dotyczącą potrzeby wsparcia. Ponadto wprowadzony przez ustawodawcę system punktowy, pozwalający na większą indywidualizację wsparcia, także można uznać za przełomowy. Stanowi on bowiem odejście od dotychczas realizowanej polityki równego traktowania osób z niepełnosprawnościami w zależności jedynie od stopnia niepełnosprawności. Tymczasem nie ulega wątpliwości, że potrzeby osób zaliczonych na przykład do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności są bardzo różne, w zależności od rodzaju niepełnosprawności i stopnia jego natężenia. W tym sensie zatem przyjęte rozwiązanie, pozwalające na większą indywidualizację wsparcia adekwatnie do potrzeb, należy ocenić bardzo pozytywnie, jako pewnego rodzaju przełom w dotychczasowym podejściu do wspierania osób z niepełnosprawnościami. Z drugiej strony, trzeba wyraźnie podkreślić, że przedmiotowa ustawa, wprowadzając nowe, dotychczas nieistniejące świadczenie, nie porządkuje systemu, utrzymując dotychczasowe formy wsparcia, takie jak świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji czy zasiłek pielęgnacyjny. Wydaje się, że ustawodawca, uchwalając ustawę o świadczeniu wspierającym, mógł pójść o krok dalej i zintegrować dotychczasowe rozwiązania. Dzięki temu system finansowego wsparcia osób z niepełnosprawnościami, inaczej niż skomplikowany system wsparcia opiekunów tych osób, byłby bardziej uporządkowany i transparentny.

Oczywiście, po kilku dniach od wejścia w życie ustawy trudno jest oceniać jej poszczególne postanowienia. Pełna ocena przyjętych rozwiązań możliwa będzie dopiero wtedy, gdy ukształtowana praktyka dotycząca przyznawania świadczeń

---

³⁰ Art. 31 u.s.w.

wspierających zostanie poddana ocenie władzy sądowniczej. Nie oznacza to jednak braku możliwości sformułowania pewnych ocen i wniosków *ad hoc*.

Odnosząc się do ogólnych założeń przyjętej ustawy, w naszym przekonaniu bardzo pozytywnie należy ocenić przyjęcie przez ustawodawcę oceny funkcjonalnej, skupiającej się na potrzebie wsparcia osób z niepełnosprawnością, a nie na ich dysfunkcjach. Ważnym osiągnięciem jest także przypisanie świadczenia wspierającego do osoby z niepełnosprawnością, a nie do osoby ją wspierającej. Na pewno trzeba też podkreślić, że ustawa daje większą możliwość indywidualizacji wsparcia poprzez wprowadzenie sześciu progów oceny potrzeby poziomu wsparcia osoby z niepełnosprawnością.

W kwestiach bardziej szczegółowych, bardzo pozytywnie można ocenić fakt, że nowe świadczenie przyznawane ma być bez jakichkolwiek kryteriów dochodowych. Ustawa nie przewiduje też żadnych ograniczeń w zarabkowaniu przez osoby z niepełnosprawnościami pobierające świadczenie. Tego rodzaju podejście należy ocenić bardzo pozytywnie, bowiem jest to świadczenie, które ma na celu jedynie „częściowe pokrycie wydatków związanych z zaspokojeniem szczególnych potrzeb życiowych osoby z niepełnosprawnością”³¹. W pozostałym zakresie osobom tym należy umożliwić podjęcie pracy, by w możliwie najpełniejszy sposób ułatwiać ich pełną integrację i uczestnictwo w życiu społecznym.

Pozytywnie należy też ocenić zmiany, jakie ustawa wprowadza w zakresie świadczenia pielęgnacyjnego. Oprócz podwyższenia wysokości tego świadczenia o 100% na drugą i każdą kolejną osobę, nad którą sprawowana jest opieka, ustawa znosi kontrowersyjny warunek uzależniający przyznanie świadczenia od rezygnacji albo niepodejmowania zatrudnienia przez opiekuna w celu sprawowania opieki nad osobą z niepełnosprawnością³². Postulat rezygnacji z ww. warunku był od wielu lat podnoszony przez środowiska działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami jako dyskryminujący, zwłaszcza rodziców dziecka z niepełnosprawnością, którzy zmuszeni byli do rezygnacji z pracy zawodowej na pełnym etacie z uwagi na sprawowaną opiekę. Całkowita rezygnacja z życia zawodowego, a niekiedy ważnej kariery zawodowej była dla opiekunów skrajnie niekorzystna, zatem dopuszczenie

---

³¹ Por. art. 3 ust. 1 u.ś.w.

³² Obecnie art. 17 ust. 1 Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.) stanowi, że „Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje:

- 1) matce albo ojcu,
- 2) innym osobom, na których zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r., poz. 1359, oraz z 2022 r., poz. 2140) ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom,
- 3) opiekunowi faktycznemu dziecka,
- 4) rodzinie zastępczej, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorowi regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo dyrektorowi interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego

– jeżeli sprawują opiekę nad osobą w wieku do ukończenia 18. roku życia, legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji”.

łączenia pobierania świadczenia pielęgnacyjnego ze świadczeniem pracy, zwłaszcza w niepełnym wymiarze czasu pracy, należy ocenić bardzo pozytywnie³³.

Oczywiście, nie wszystkie przyjęte w ustawie rozwiązania zasługują na pozytywną ocenę. Część środowisk działających na rzecz osób niepełnosprawnościami wskazuje na potrzebę dokonania zmian w analizowanej ustawie. Tylko tytułem przykładu Polskie Forum Osób z Niepełnosprawnościami³⁴ (PFON) wskazuje na problem zbyt dużych różnic kwoty świadczenia wspierającego między poszczególnymi progami, postulując przemyślenie raz jeszcze wskaźników procentowych, od których zależy kwota przyznanego wsparcia. To postulat niewątpliwie wart rozważenia, bowiem od tego, czy wskaźniki te zostaną ustalone w sposób właściwy, zależy racjonalność wydatków przeznaczanych na wsparcie osób z niepełnosprawnościami. Z tego punktu widzenia istotny jest także czynnik psychologiczny, bowiem ważne wydaje się także poczucie sprawiedliwości osób, które otrzymują wsparcie. Naszym zdaniem, powinny być one przekonane co do tego, że otrzymują wsparcie adekwatne do poziomu swoich potrzeb i że na nie w pełni zasługują.

Bardzo dużym problemem, wpływającym na możliwość przyznawania świadczeń wspierających, jest nie do końca precyzyjna regulacja skali oceny poziomu potrzeby wsparcia. Nie ulega wątpliwości, że kwestia oceny poziomu potrzeby wsparcia jest niezwykle istotna, bowiem decyduje ona o wysokości świadczenia wspierającego. Ustalenie precyzyjnych i transparentnych zasad dokonywania oceny poziomu potrzeby wsparcia jest więc dla właściwego stosowania ustawy o świadczeniu wspierającym absolutnie kluczowe. Tymczasem obowiązujące od 29 listopada 2023 r. rozporządzenie w sprawie ustalania poziomu potrzeby wsparcia³⁵ oceniane jest przez środowiska działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami bardzo negatywnie. Podkreśla się przede wszystkim, że stanowi ono nieudaną próbę przeniesienia do polskich warunków hiszpańskiej skali BVD³⁶. Odnosząc się do tego zarzutu, należy z jednej strony zwrócić uwagę, że jest to rozwiązanie pionierskie, bowiem polski prawodawca nie ma żadnego doświadczenia z formułowaniem podobnych skal oceny. Nie ulega zatem wątpliwości, że wypracowane rozwiązania na pewno będą musiały być w przyszłości weryfikowane, uwzględniając praktykę oceny poziomu potrzeby wsparcia. Z drugiej – na jednoznacznie negatywną ocenę zasługuje język prawny, jakim posługuje się prawodawca. W wielu miejscach rozporządzenie jest nieskładne gramatycznie, a użyte sformułowania są nadmiernie

---

³³ Szerzej na ten temat zob. M. Borski, *Aktywizacja zawodowa opiekunów osób z niepełnosprawnościami jako ważne zadanie państwa – wybrane zagadnienia*, „Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej” 2019, nr 2 (26), s. 155–158.

³⁴ Organizacja non profit o statusie organizacji pożytku publicznego (OPP), zrzeszająca stowarzyszenia i związki stowarzyszeń osób niepełnosprawnych w Polsce. Od 2004 r. PFON należy do Europejskiego Forum Osób Niepełnosprawnych (European Disability Forum – EDF). Więcej informacji zob. <https://pfon.org/> (dostęp: 11.01.2024).

³⁵ Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie ustalania poziomu potrzeby wsparcia (Dz.Ú. z 2023 r., poz. 2581).

³⁶ Zob. m.in. wypowiedzi dr Marii Libury, kierowniczki Zakładu Dydaktyki i Symulacji Medycznej Collegium Medicum Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, czy dr Agnieszki Dudzińskiej, socjolożki, wykładowczyni na Uniwersytecie Warszawskim – <http://www.niepelnosprawni.pl/ledge/x/2157090;jsessionid=1834DAEEE6D6B27992899CD23BE862AB> (dostęp: 7.01.2024).

skomplikowane i chaotyczne. Pamiętać należy, że potencjalny beneficjent wsparcia, który chciałby się dowiedzieć, jak będzie przebiegał proces oceny potrzeby wsparcia, powinien dowiedzieć się tego właśnie z tego aktu. Tymczasem biorąc pod uwagę objętość rozporządzenia i skalę skomplikowania, nie tylko nie jest to możliwe, ale wręcz wykładnia jego poszczególnych postanowień daje często sprzeczne rezultaty. Nie ulega zatem wątpliwości, że prace nad doprecyzowaniem regulacji zawartych w rozporządzeniu powinny być kontynuowane, a samo rozporządzenie – jak najszybciej znowelizowane³⁷, bowiem koncepcja tak świadczenia wspierającego, jak i skali oceny poziomu potrzeby wsparcia jest, w naszym przekonaniu, krokiem w dobrym kierunku wzmacniania podmiotowości osoby z niepełnosprawnością oraz szansą na indywidualizację wsparcia.

Niezależnie od tego wydaje się, że tak istotna kwestia jak skala oceny poziomu potrzeby wsparcia powinna zostać uregulowana na poziomie ustawowym, z uwagi na fakt, że ma ona zasadniczy wpływ na prawa osób z niepełnosprawnościami. Jak słusznie zauważył bowiem w wyroku z dnia 24 września 2013 r. Trybunał Konstytucyjny, „Im silniej regulacja ustawowa dotyczy kwestii praw podstawowych dla pozycji jednostki (podmiotów podobnych), tym pełniejsza musi być regulacja ustawowa i tym mniej miejsca pozostaje dla odesłań do aktów wykonawczych”³⁸. Trybunał podkreślił jednocześnie, że „ustawodawca nie może przekazywać do unormowania w drodze rozporządzenia spraw o istotnym znaczeniu dla urzeczywistniania praw i wolności człowieka i obywatela zagwarantowanych w Konstytucji. Wymienione sprawy muszą być regulowane bezpośrednio w ustawie”³⁹. W naszym przekonaniu, można zatem mówić o ukształtowaniu się linii orzeczniczej Trybunału, zakreślającej szerokie wymagania dla regulacji ustawowej, a tym samym konieczność regulacji skali oceny poziomu potrzeby wsparcia w drodze ustawowej nie może budzić wątpliwości⁴⁰.

Negatywnie oceniamy także nieprzyjęcie w ustawie proponowanego wyłączenia świadczenia wspierającego z dochodu osoby z niepełnosprawnością podczas ubiegania się przez nią o usługi opiekuńcze (UO) i specjalne usługi opiekuńcze (SUO). Nie ulega wątpliwości, że świadczenie to nie powinno być brane pod uwagę podczas obliczania opłat za te usługi, zwłaszcza w kontekście art. 55 ustawy o świadczeniu wspierającym, zgodnie z którym świadczenie to nie jest zaliczane do dochodów niewliczających się do kryterium dochodowego przy świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Powoduje to tym samym, że osoba otrzymująca świadczenie uzupełniające może otrzymać

---

³⁷ Zwraca na to zresztą uwagę RPO w swojej opinii dotyczącej prezydenckiego projektu ustawy o asystencji osobistej, podkreślając, że „zasadna wydaje się ponowna analiza kwestii skali ustalającej poziom wsparcia. Skala ta będzie bowiem rzutować nie tylko na ustalenie prawa do asystencji osobistej, ale również na możliwość skorzystania z asystencji na podstawie projektowanej ustawy i jej ewentualny wymiar”. Zob. pismo RPO z dnia 2.01.2024 r., sygn. akt XI.503.4.2016.DB – https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2024-01/Do_KPRP_ozn_asystencja_projekt_opinia_2.01.2023.pdf (dostęp: 7.01.2024).

³⁸ Por. wyrok TK z dnia 24 września 2013 r., sygn.. akt K 35/12, OTK ZU 2013, z. 7a, poz. 94.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Podobnie m.in. L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2018, s. 155.

świadczenie wspierające, i odwrotnie. Naszym zdaniem, brak konsekwencji w tym zakresie niewątpliwie wpływa negatywnie na sytuację mniej samodzielnych osób z niepełnosprawnościami, które potrzebują korzystać z UO i SUO. Powoduje to, że osoba, która otrzyma świadczenie wspierające, a korzysta z usług opiekuńczych, w praktyce zwróci to świadczenie, płacąc za wskazane wyżej usługi. Środki zatem, które w założeniu miały trafić do osób z niepełnosprawnościami, trafią do gmin, które odpowiedzialne są za realizację usług opiekuńczych.

W naszym przekonaniu, negatywnie należy ocenić także odrzucenie na etapie procedowania ustawy o świadczeniu wspierającym poprawek senackich, które wniesione zostały z inicjatywy środowisk działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Jednym z odrzuconych rozwiązań było obniżenie progu punktowego z 70 do 50 punktów przy ustalaniu poziomu potrzeby wsparcia oraz propozycja zwiększenia wartości procentowych renty socjalnej, co przełożyłoby się na wysokość świadczenia wspierającego. Inna ważna poprawka, która została odrzucona przez większość sejmową, dotyczyła przyznania prawa do świadczenia wspierającego osobom przebywającym np. w domu pomocy społecznej, w rodzinnym domu pomocy czy w innej placówce zapewniającej całodobową opiekę, oczywiście przy założeniu, że wypłata świadczenia byłaby wstrzymana w czasie pobytu w danej placówce. W konsekwencji w przypadku rodzin, w których opiekun zrezygnuje ze świadczenia pielęgnacyjnego na rzecz uzyskania przez jego podopiecznego świadczenia wspierającego, może mieć miejsce sytuacja, że przez pewien czas rodzina nie otrzyma żadnego z tych świadczeń. Oczywiście, dotyczy to tylko pewnego okresu, bowiem w takim wypadku świadczenie wspierające zostanie przyznane z wyrównaniem. Negatywnie oceniamy także odrzucenie poprawek senackich zmierzających do uwzględnienia dodatkowych czynników w czasie ustalania poziomu potrzeby wsparcia, jak np. czas czy poziom bólu i dyskomfortu przy wykonywanych czynnościach. Poprawki te zmierzały bowiem do jeszcze większej indywidualizacji przyznawanej formy wsparcia i niewątpliwie spowodowałyby, że przyznane świadczenie byłoby jeszcze lepiej dopasowane do jego beneficjenta.

ZAKOŃCZENIE

Podsumowując dotychczasowe rozważania, nie ulega, naszym zdaniem, wątpliwości, że ustawa o świadczeniu wspierającym to krok w dobrym kierunku, który jednak wymaga kontynuacji. Niezależnie od konieczności uwzględnienia przy okazji najbliższej nowelizacji ustawy wskazanych wyżej uwag, konieczne wydaje się także wprowadzanie kolejnych rozwiązań, pozwalających na większą indywidualizację wsparcia osób z niepełnosprawnościami w zależności od ich potrzeb.

Z tego względu absolutnie fundamentalną kwestią wydaje się ustawowa regulacja instytucji asystencji osobistej. Projekt ten został przygotowany przez Kancelarię Prezydenta i poddany konsultacjom społecznym, które zakończyły się w dniu 22 grudnia 2023 r. Na pewne niedociągnięcia, na przykład na zagrożenie powstania dualizmu usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami na „systemowe” – na podstawie projektowanej ustawy, oraz „programowe” – na podstawie

kontynuacji rządowego programu o asystencji osobistej, zwrócił już uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich⁴¹. Nie ulega wątpliwości, że wszystkie problemy, które już zostały zdiagnozowane i pewnie jeszcze się pojawiają, powinny zostać wyeliminowane na etapie prac projektowych, a także w toku postępowania ustawodawczego. Ustawa ta jest jednak niezwykle potrzebna i powinna być jak najszybciej poddana głębokiej analizie podczas prac parlamentarnych. Może ona bowiem stać się znaczącym krokiem w stronę deinstytucjonalizacji systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

Oczywiście, wskazane tu regulacje normatywne nie są wystarczające, by zapewnić poszanowanie prawa jednostki do niezależnego życia, zgodnie z jej autonomicznym wyborem. W tym celu konieczne jest przeprowadzenie kompleksowej i spójnej reformy systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami, obejmującej także zastąpienie instytucji ubezwłasnowolnienia systemem wspieranego podejmowania decyzji. Zmiana ta ma absolutnie fundamentalne znaczenie dla pełnego urzeczywistnienia, zawartej w art. 12 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych zasady niezależnego życia osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie. Na kwestię tę zwracał już uwagę Komitet ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami⁴², wzywając do „wycofania oświadczenia interpretacyjnego do art. 12 Konwencji oraz uchylecia wszystkich dyskryminujących przepisów umożliwiających pozbawienie osób niepełnosprawnych zdolności do czynności prawnych, biorąc pod uwagę, że zdolność prawna – na gruncie Konwencji – obejmuje zdolność bycia podmiotem praw oraz zdolność do czynności prawnych”⁴³. Komitet podkreślił również potrzebę ustanowienia procedury mającej na celu przywrócenie pełnej zdolności do czynności prawnych wszystkim osobom z niepełnosprawnościami oraz przyjęcie mechanizmów wspieranego podejmowania decyzji, które szanują autonomię, wolę i preferencje danej osoby”⁴⁴.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy przyjąć, że ustawa o świadczeniu wspierającym to dopiero pierwszy, chociaż skierowany w dobrą stronę, krok zmierzający do stworzenia systemu wsparcia ukierunkowanego na upodmiotowienie osoby z niepełnosprawnością.

---

⁴¹ Zob. pismo RPO z dnia 02.01.2024 r., sygn. akt XI.503.4.2016.DB – https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2024-01/Do_KPRP_ozn_asystencja_projekt_opinia_2.01.2023.pdf (dostęp: 7.01.2024).

⁴² Komitet (ang. Committee on the Rights of Persons with Disabilities) jest uprawniony do rozpatrywania skarg indywidualnych na podstawie Konwencji Praw Osób Niepełnosprawnych oraz jej Protokołu Fakultatywnego – <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crpd> (dostęp: 7.01.2024).

⁴³ Zob. pkt 20 uwag końcowych Komitetu Praw Osób Niepełnosprawnych do sprawozdania Rzeczypospolitej Polskiej z wykonywania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Rekomendacje%20Komitetu%20ONZ%20dla%20Polski%20%28%24%99z.%20angielski%29.pdf> (dostęp: 7.01.2024).

⁴⁴ Ibidem.

BIBLIOGRAFIA

- Borski M., *Aktywizacja zawodowa opiekunów osób z niepełnosprawnościami jako ważne zadanie państwa – wybrane zagadnienia*, „Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej” 2019, (26), nr 2.
- Borski M., *Świadczenia opiekuńcze dla opiekunów dorosłych osób z niepełnosprawnościami – przykład niekonsekwentnej polityki państwa*, „Zeszyty Prawnicze” 2020, nr 20 (3).
- Dąbłaż B., *Sejm uchwalił ustawę o świadczeniu wspierającym*, Prawo.pl – wiadomość z dnia 26 maja 2023 r.
- Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2018.
- Mrozek P., w: P. Mrozek, E. Pawka-Nowak, *Świadczenia rodzinne*, Warszawa 2023, Legalis.
- Nowe świadczenie dla osób z niepełnosprawnością o największej potrzebie wsparcia*, „Redakcja BISP” 2023, nr 11, Legalis.
- Pismo RPO z dnia 02 stycznia 2024 r., sygn.. akt XI.503.4.2016.DB – https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2024-01/Do_KPRP_ozn_asystencja_projekt_opinia_2.01.2023.pdf.
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030, przyjęta Uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 (M.P. z 2021 r., poz. 218).
- Uzasadnienie do ustawy o świadczeniu wspierającym, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=3130>.

Cytuj jako:

Borski M., Rogacka-Łukasik A., „Nowe” świadczenie wspierające – zagadnienia wybrane oraz próba oceny regulacji, „Ius Novum” 2024, nr 3(18), s. 69–82. DOI: 10.26399/iusnovum.v18.3.2024.23/m.borski/a.rogacka-lukasik